

רמב"ם הל' מלזה ולזה פרק י' הלכה א-ב

הלכה א: כשם שמותר למוכר לפסוק על שער שבשוק כך מותר ללוות הפירות סתם ופורעין סתם בלא קביעת זמן על שער שבשוק. כיצד היה השער קבוע וידוע לשניהם ולזה מחבירו עשר סאין חייב להחזיר לו עשר סאין אע"פ שהוקרו החיטים שהרי כשלוה ממנו היה השער ידוע ואילו רצה היה קונה ומחזיר לו שהרי לא קבע לו זמן.

הלכה ב: היה לו מאותו המין שלוה ה"ז מותר ללוות סתם בלא קביעת זמן ופורע סתם אע"פ שעדיין לא יצא השער. ואפילו היתה לו סאה בלבד לזה עליה כמה סאין. היתה לו טיפה אחת של שמן או של יין לזה עליה כמה גרבי יין ושמן. לא היתה לו מאותו המין כלום ולא נקבע שער השוק עדיין או שלא ידעו שער השוק ה"ז אסור ללוות סאה בסאה. וכן בשאר הפירות לא ילוה אותן עד שיעשה אותן דמים. ואם לזה ולא עשה אותן [דמים] והוזלו מחזיר לו פירות כמדה שלוה או כמשקל ואם הוקר נוטל דמים שהיו שוין בשעת הלואה. אע"פ שיש לו מאותו המין או שהיה השער קבוע בשוק הרי זה אסור ללוות פירות בפירות עד זמן קבוע אלא לזה סתם ופורע באיזה זמן שיפרע.

מגיד משנה על הלכה ב

ואפי' היתה וכו'. מפורש בגמ' שם והטעם שאנו רואין כאילו לזה סאה כנגד סאה שיש לו ונמצא לו שתיים ואחר כלוה שתיים כנגד שתיים וכן לעולם ולפי שבכל זה אין בו איסור

ש"ע יורה דעה ס' קסב

סעיף א

אסור ללוות סאה בסאה אפילו לא קצוב לו זמן לפרעון וכן כל דבר חוץ ממטבע כסף היוצא (אז) בהוצאה דשמא יתייקרו ונמצא שנותן לו יותר ממה שהלוהו אם לא שיעשנו דמים שאם יתייקרו יתן לו אותם הדמים ואם לא עשהו דמים ונתייקרו נותן לו הדמים שהיו שוים בשעת הלואה ואם הוזלו נותן לו הסאה שהלוהו

הגה: יש מי שכתב דבזמן הזה מטבע של זהב דינו ככסף ולוין זהוב בזהוב וכן נוהגין להקל ואין למחות בידם כי יש להם על מי שיסמוכו (פסקי מהרא"י סי' נ"ד) יש מי שאומר דמותר ללוות ככר לחם בככר לחם כמטבע של כסף דמאחר דדבר מועט הוא לא קפדי בני אדם להדדי בזה (הטור והרבה פוסקים ועב"י) וכן נוהגין להקל

סעיף ב

אם יש לו מעט מאותו המין אפילו אין המפתח בידו לזה עליו כמה סאין לפרוע סאה בסאה ואם אין לו כלום מאותו המין יתן לו המלוה מעט מאותו המין או ילוהו לו ואחר כך ילוה לו כמה סאין (ד"ע דלא כתלמידי רשב"א)

הגה: היה ללוה מעט מאותו המין פקדון ביד אחר הרי זה כאילו היה בידו אבל אם אחרים חייבים לו לא מקרי יש לו (ב"י וכן משמע בגמ' דאיזהו נשך) וכן אם יש לו במקום אחר ואין למלוה דרך לשם (הגהות מרדכי) לזה שאמר שיש לו מעט מזה המין יוכל המלוה להלוות לו ואינו צריך ראיה לדבריו (שם בשם ר"ת) הא דמותר להלוות לו כשיש לו מאותו המין היינו סתם אבל אם המלוה מתנה שאם יתייקרו חטים ישלם לו חטים ואם יוזלו יתן לו מעות דמי שוויים כשער של עכשיו אסור דהוי קרוב לשכר ורחוק להפסד (ריב"ש סימן י"ח)

סעיף ג

היה לאותו מין שער בשוק קבוע וידוע לשניהם מותר ללוות סאה בסאה
 הגה: וע"ל סי' קע"ה איזה מקרי שער קבוע והא דיכול ללוות על שער שבשוק היינו דהלוה יכול לפרוע לו
 אימת שירצה אבל אם התנה שלא יקבל פרעון עד שעת היוקר אסור (הרא"ש בתשובתו וסמ"ק וכל בו)

רא"ש איזהו נשך ס' סא

אמר רב הונא אין לוויין על שער שבשוק פי' סאה בסאה. ומי אמר רב הונא הכי והא בעו מיניה מרב הונא
 הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסור. אמר להו הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי
 זבני ופרעי. אמרי מעיקרא סבר רב הונא אין לוויין. כיון דשמעיה להא דאמר רב שמואל בר יהודה א"ר
 אלעזר לוויין אמר איהו גמי לוויין. וכן הלכתא דלוויין סתם ופורעין סתם על שער שבשוק. ואע"ג דאמר
 לעיל אין מעמידין מלוה ע"ג פירות אא"כ יש לו ואע"פ שיצא השער. שאני התם כיון דהלוהו מעות
 מתחלה מיחזי כריבית. אבל הלוואת סאה בסאה על שער שבשוק שרו רבנן. כדשרו עד שיבא בני או עד
 שאמצא המפתח. ואע"פ שאין לו מעות בשעת הלוואה יכול הוא ליקח פירות באשראי כיון שיצא השער או
 ילוה מחבירו. והראב"ד ז"ל כתב הא דלוויין סאה בסאה על שער שבשוק אע"פ שאין לו היינו דוקא כשיש
 ללוה הדמים שיכול לקנות מן השוק והוי כמו שיש לו. אבל אין לו אסור. דהא מפרש טעמא הא חיטי
 בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי ואי ל"ל דמים במאי זבין ופרעי. הכא הלוואה היא ובעינין יש לו
 או הן או דמיהן. ומה לי הן ומה לי דמיהן אמרי' גבי סאה בסאה. ולא בהלוואה אחריתי וטעמא דמילתא
 משום דאיכא הכא טעמא אחרין להיתירא חיטי קדחו באיכלבאי. גם לפי' הראב"ד ז"ל אם יש לו מעות
 כנגד סאה אחת לווה עליה כמה סאין כדאמרינן לקמן (בבא מציעא דף עה.) יש לו סאה לווה עליה כמה
 כורין

תשובת הרא"ש קח – טו

וגם לא ידענו לחפש אחריו טעם לדבריו זולתי על דרך אמת אם קבע לו זמן ואמר לו לא אקבל המעות
 קודם בכהאי גוונא היה ראוי לאסור דמאיזה טעם שרינן ללוות על שער שבשוק משום שבידו לקנות בכל
 עת שירצה ויפרע לו ודמי כעד שיבא בני או כעד שאמצא מפתח אבל כשלא יוכל לפרוע לו אלא עד זמן
 קבוע דמי להלויני כור של חטים עד הגרן דאסור אבל אם קבע לו זמן בסתם האי זמן אהני שלא יוכל
 המלוה לתבוע הלוואתו קודם הזמן מילתא דפשיטא היא שלא יוכל המלוה לומר איני רוצה שתפרע לי עד
 בא זמני הילכך שרי ואפילו אם התנה שלא יפרע לו עד אותו הזמן ראוי לאסור ללוות על שער שבשוק
 ומטעמא דפרישנא דלא שייך למימר הא חטי בהיני והא חטי בשילי אבל אם יש לו חטין אין שייך לאסור
 מטעם זה דטעמא דהיתירא כשיש לו חטין משום דסאה שיש לו נחלטת למלוה תחת כל סאה וסאה שמלוה
 לו והאי טעמא שייך אפילו בקבע לו זמן

